

ingediend op **1479** (2022-2023) – Nr. 2
19 april 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Steven Coenegrachts en Leo Pieters

over het voorstel van resolutie

van Mieke Schauvliege, Staf Aerts, Tine Van den Brande,
Chris Steenwegen, Johan Danen en Jeremie Vaneeckhout

over een verdere beperking
van het gebruik van pesticiden in de landbouw
en het instellen van bufferzones
ter bescherming van kwetsbare personen en plekken

Documenten in het dossier:
1479 (2022-2023) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele;
Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;
Stijn De Roo, Tinne Rombouts;
Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;
Staf Aerts, Mieke Schauvliege;
Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;
Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;
Robrecht Bothuyne, Brecht Warnez;
Bart Tommelein, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Chris Steenwegen;
Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1.	Toelichting door Mieke Schauvliege op dinsdag 21 november 2023	4
1.1.	Hoog gebruik van pesticiden.....	4
1.2.	Resten van pesticiden en gezondheid	4
1.3.	Studie van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek	4
1.4.	Impact op de natuur.....	5
1.5.	Impact op de gezondheid van mensen	5
1.6.	Regelgeving	5
1.7.	Alternatieven en preventie	5
1.8.	Ingebrekestelling	6
1.9.	Voorstellen van Groen	6
2.	Bespreking op 16 april.....	7
2.1.	Tussenkoms van Mieke Schauvliege	7
2.2.	Tussenkoms van Leo Pieters.....	7
2.3.	Repliek van Mieke Schauvliege	7
2.4.	Tussenkoms van Freya Perdaens	8
2.5.	Tussenkoms van Tinne Rombouts	8
2.6.	Tussenkoms van Gwenny De Vroe.....	8
2.7.	Repliek van Mieke Schauvliege	9
2.8.	Tussenkoms van Freya Perdaens	9
2.9.	Tussenkoms van Bruno Tobback	9
2.10.	Repliek van Mieke Schauvliege	9
3.	Stemming	10
	Gebruikte afkortingen	11
	Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be .	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie behandelde op dinsdag 21 november 2023 en dinsdag 16 april 2024 het voorstel van resolutie van Mieke Schauvliege, Staf Aerts, Tine Van den Brande, Chris Steenwegen, Johan Danen en Jeremie Vaneeckhout over een verdere beperking van het gebruik van pesticiden in de landbouw en het instellen van bufferzones ter bescherming van kwetsbare personen en plekken (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1479/1).

Op dinsdag 21 november 2023 vond de toelichting plaats. Aansluitend op de toelichting vroeg Mieke Schauvliege een hoorzitting over dit initiatief. De commissie stemde hier niet mee in. Op 16 april 2024 werd de bespreking hervat en werd er over dit voorstel van resolutie gestemd.

De bij de toelichting gebruikte presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlament.be.

1. Toelichting door Mieke Schauvliege op dinsdag 21 november 2023

1.1. Hoog gebruik van pesticiden

Mieke Schauvliege licht toe dat Groen eind 2022 een voorstel van resolutie heeft opgesteld om het gebruik van pesticiden in de landbouw te verminderen. De aanleiding is de vaststelling dat het gebruik van pesticiden als gewasbeschermingsmiddel in Vlaanderen niet meer drastisch daalt. De grootste verbruiker van die pesticiden en gewasbeschermingsmiddelen is de landbouwsector. Ook daar zet de daling zich niet langer verder en bijkomende maatregelen zijn gewenst.

In vergelijking met andere Europese landen valt op dat België samen met Nederland, Malta en Cyprus in de top 4 zit van de landen met het hoogste pesticidegebruik per hectare in de Europese Unie, en binnen België worden de meeste van die gewasbeschermingsmiddelen in Vlaanderen gebruikt.

1.2. Resten van pesticiden en gezondheid

Er zijn een aantal studies die aanduiden hoe gevaarlijk die pesticiden zijn, onder andere het Vlaams Humaan Biomonitoringsprogramma 2016-2020 toont aan dat er heel wat pesticideresten in urinestalen van jongeren zitten. Begin 2023 was er het resultaat van een gezondheidsstudie die aantoonde dat er in 51 procent van de onderzochte urinestalen van kinderen concentraties aan insecticiden boven de toetsingswaarde gemeten werden. Ook op consumptiegoederen zoals peren die in Vlaanderen gekweekt worden, zijn de hoogste concentraties aan pesticideresiduen terug te vinden. Dan gaat het over residuen van pesticiden die perfect vervangbaar zijn door andere middelen.

Vlaanderen scoort dus niet goed. De Minaraad heeft daar een duidelijk advies over gegeven. Zij geven aan dat het gebruik van pesticiden in voedsel, voedergewassen en sierteelt een blijvend punt van zorg is en dat op lange termijn de gezondheidsrisico's van die chemische stoffen en vooral van de cocktail van die verschillende stoffen nog onvoldoende gekend zijn.

1.3. Studie van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Begin november 2023 werd nog een bijkomende studie gepubliceerd door het INBO die bevestigt dat er een andere aanpak nodig is met betrekking tot pesticiden. Zij komen tot de conclusie dat langdurige blootstelling aan lage concentraties van verschillende pesticideresiduen, elk afzonderlijk in een veilige dosis, heel schadelijk kan zijn, veel schadelijker dan kortstondige blootstelling aan een hogere dosis van een pesticide. Hun conclusie is dus ook dat dat cocktaileffect gevaarlijk is. Heel wat

producten worden eerst toegelaten en na verloop van tijd weer verboden omdat de negatieve effecten pas duidelijk worden op lange termijn. De procedures sluiten dus niet aan bij het principe van het voorzorgsbeginnsel.

Een tweede conclusie is dat er in Vlaanderen een soort gedoogbeleid is met nood-toelatingen en toelatingen om voorraden op te gebruiken. Dat leidt ook tot heel wat schade. Er wordt zo op een legale wijze gebruikgemaakt van risicovolle pesticiden, waarvan de schadelijkheid bewezen is en waarvoor alternatieven beschikbaar zijn.

1.4. Impact op de natuur

Het INBO stelt dat de impact op de natuur en de menselijke gezondheid van het gebruik van deze middelen groot is. Pesticiden worden doorgegeven binnen het voedselweb en pesticiden en hun derivaten stapelen zich op. Het gevolg is dat levensnoodzakelijke functies zoals de voortplanting worden aangetast. Er is een impact op insectenpopulaties en zo op insectenetende vogels, en op bestuivers, zoals bijen, en dus ook op planten.

Ten slotte hebben fungiciden een impact op bodemschimmel en dus ook op de relaties die planten onderling hebben in de bodem en die zeer belangrijk zijn om de gezondheid van onder andere bomen, maar ook andere planten, te garanderen.

1.5. Impact op de gezondheid van mensen

De impact op de gezondheid van mensen is onderwerp van heel wat studies. Ook de studie van het INBO haalt die impact aan. Zo is er een verhoogd risico op chronische ziekten en verschillende soorten van kanker, een invloed op de achterstand en ontwikkeling van kinderen, een verhoogd risico op ademhalingsproblemen, cognitieve stoornissen en neurologische aandoeningen. Die impact wordt ook waargenomen bij dieren, maar daar is minder onderzoek naar gevoerd dan naar de impact op mensen.

1.6. Regelgeving

Het Pesticidendecreet van 2013 en het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidegebruik hebben als uitgangspunten het voorkomen van het gebruik van pesticiden, het gebruik van alternatieve bestrijdingsmiddelen en de inzet van chemische middelen op een wijze die het minste risico voor de mens en het leefmilieu met zich meebrengt.

Dat actieplan moet worden vernieuwd. Het advies van de Minaraad op het recente ontwerp is dat er te weinig ingezet wordt op preventie en het gebruik van alternatieven. Het Vlaamse beleid zet vooral in op een geïntegreerde gewasbescherming, maar er is ook meer aandacht nodig in het kader van het GLB en de VLIF-steun.

1.7. Alternatieven en preventie

Met betrekking tot de alternatieven en preventie, kijkt Mieke Schauvliege naar de biolandbouw. In de biolandbouw worden technieken gehanteerd die ook zouden kunnen worden ingezet in de gangbare landbouw om zo het pesticidegebruik te verminderen. Men zet daar ook in op natuurlijk bestrijdingsmiddelen. Biolandbouw maakt maar 1,4 procent van de totale landbouw in Vlaanderen uit, dus daar is nog een lange weg te gaan.

Binnen de agro-ecologische landbouw, wordt onder meer gewerkt met bodembedekkers, natuurlijke gewasbescherming en het sluiten van de nutriëntenkringloop als alternatieven om het pesticidegebruik te verminderen.

Ten slotte is ook de aandacht voor de korte keten belangrijk, namelijk het produceren op de plek waar men consumeert.

1.8. Ingebrekestelling

Halfweg 2023 hebben enkele milieubewegingen (Natuurpunt, BBL, WWF, Velt en Dryade) Vlaanderen in gebreke gesteld. Zij geven aan dat Vlaanderen veel te weinig doet en zij hebben een aantal eisen. Ze willen dat er een effectenbeoordeling voor het pesticidegebruik in of nabij Habitatrictlijngebieden wordt gedaan, want op dit moment is dat niet het geval. Zij willen ook dat de maatregelen die in de Europese Pesticidenrichtlijn zijn opgenomen, worden doorgevoerd, namelijk geen pesticidegebruik meer in waterwinning- en Natura 2000-gebieden. Dat is essentieel voor de waterkwaliteit en om de natuur te beschermen.

Tot slot stellen zij dat er ruimere bufferzones moeten komen rond natuurgebieden, waterlopen en kwetsbare zones, zoals scholen en rusthuizen. Daar wordt zelfs een afstand op gekleefd van 1 tot 10 meter breed. Zij vragen dus ruimere bufferzones dan die die nu gehanteerd worden.

Rekening houdend met de oppervlakte van natuur- en waterwingebieden en de ruimtelijke versnippering in Vlaanderen zou op die manier 35 procent van het Vlaamse grondgebied pesticidevrij moeten worden. In het voorjaar van 2024 wordt een uitspraak verwacht over de ingebrekestelling. Mieke Schauvliege verwacht alvast een scherpe veroordeling.

1.9. Voorstellen van Groen

Nog voor de ingebrekestelling werd ingediend had de Groenfractie al een voorstel van resolutie ingediend om scherpere maatregelen te nemen om het pesticidegebruik in Vlaanderen terug te dringen. Daarin wordt gevraagd om:

- het gebruik van de landbouwpesticiden in Vlaanderen tegen 2030 te halveren;
- het gebruik van pesticiden waarvan bewezen is dat ze een risico inhouden voor de gezondheid onmiddellijk te verbieden;
- ernaar te streven om tegen 2050 zoveel mogelijk het gebruik van pesticiden overbodig te maken via een echte omschakeling door een transitie van de reguliere landbouw naar agro-ecologie door te voeren;
- de pesticidevrije ruimte in Vlaanderen geleidelijk aan groter te maken;
- een actieplan op te stellen voor het gebruik van biociden in overeenstemming met het federale reductieplan voor biociden;
- werk te maken van het onderzoek naar het gebruik van pesticiden op de gezondheid;
- aandacht te besteden aan de impact op lange termijn en aan de cocktaileffecten van pesticiden op de gezondheid. Er zijn heel wat indicaties dat die heel sterk zijn, maar er is nog te weinig onderzoek naar uitgevoerd;
- een meer ambitieuze driftreductiedoelstelling voor spuittoestellen vast te leggen;
- ruimere bufferzones in te stellen rond plekken waar nu pesticiden gebruikt worden ter bescherming van de kwetsbare bevolkingsgroepen en op plekken waar kwetsbare mensen komen, zoals parken, openbare tuinen, sport- en recreatie-terreinen, schoolterreinen, speelplaatsen en in de omgeving van zorginstellingen en woonwijken;
- de verplichtingen van de Habitatrictlijn na te komen;
- het pesticidegebruik in waterwingebieden te verbieden;
- ruimere bufferzones af te bakenen ter bescherming van natuurgebieden en waterlopen.

Mieke Schauvliege heeft dit voorstel van resolutie vorig jaar ingediend. Sindsdien zijn er heel wat bijkomende Vlaamse en Europese studies gebeurd over de impact van pesticiden. Ze vraagt dan ook om hierover een hoorzitting te organiseren opdat de leden hierover van gedachten kunnen wisselen.

De *voorzitter* legt de vraag naar een hoorzitting voor aan de commissie, maar die vraag wordt afgewezen.

2. Bespreking op 16 april 2024

2.1. Tussenkoms van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege herhaalt kort nog de belangrijkste punten uit het voorliggende voorstel van resolutie. In essentie komt het erop neer dat de indieners het gebruik van pesticiden in en rond natuurgebieden en drinkwatergebieden willen verbieden, net zoals in omgevingen waar heel vaak kinderen vertoeven. Dat zou betekenen dat ongeveer 30 procent van de oppervlakte van Vlaanderen pesticidevrij is.

Pesticiden zijn bijzonder schadelijk voor de gezondheid en ontwikkeling bij kinderen en jongeren. Er zijn nog extra stappen nodig om meer pesticidereductie te krijgen. Minister Zuhal Demir heeft meerdere malen initiatieven aangekondigd, maar tot nog toe heeft de Vlaamse Regering daar nog geen enkele van goedgekeurd. De schadelijkheid van de pesticiden voor de gezondheid werd sinds het indienen van dit voorstel van resolutie opnieuw aangetoond door nieuwe studies. Zo kwam er informatie over residuen op groenten en fruit, over de impact van pesticiden op de ontwikkeling van de ziekte van Parkinson bij landbouwers, en over de resten van PFAS in sommige pesticiden. Ook de kostprijs voor de waterzuivering is gigantisch ten gevolge van de pesticideresiduen die daarin terug te vinden zijn.

Daarnaast wijst ze erop dat de Federale Regering, de regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de regering van het Waalse Gewest een actieplan voor de reductie van pesticiden hebben geüpdatet en dat de Vlaamse Regering dat nog niet heeft gedaan. Ze vindt het dan ook belangrijk dat er een signaal komt naar deze en de volgende Vlaamse Regering dat er actie moet worden ondernomen.

2.2. Tussenkoms van Leo Pieters

Voor *Leo Pieters* is het evident dat men voorzichtig moet zijn met pesticiden. Maar de formulering in het voorstel van resolutie, namelijk "het gebruik van alle pesticiden waarvan bewezen is dat ze een risico inhouden voor de gezondheid, onmiddellijk te verbieden", vindt hij toch verregaand. Als men die omschrijving hanteert, betekent dat dat men geen enkele pesticide meer overhoudt. Het is volgens hem toch niet de bedoeling om in Vlaanderen alleen nog bioboeren over te houden? Dat lijkt onhaalbaar. Misschien moet dat anders geformuleerd worden.

2.3. Repliek van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege benadrukt dat zij en haar partij wel voorstander zijn om het aandeel bioboeren en de bioproductie in Vlaanderen op te drijven, maar in dit voorstel van resolutie staat een ander voorstel, namelijk om het gebruik van pesticiden tegen 2030 te halveren. In natuurgebieden en drinkwatergebieden wil men wel al een verbod van het gebruik van pesticiden, maar dat is in de eerste plaats een gezondheidsmaatregel.

2.4. Tussenkost van Freya Perdaens

Freya Perdaens beklemtoont dat haar partij uiteraard achter het reduceren van pesticiden en het verminderen van hun impact op de omgeving staat. Dat werd ook meermaals al besproken in de commissie. In tegenstelling tot wat Mieke Schauvliege stelt, heeft minister Zuhal Demir daarvoor ook al heel wat initiatieven genomen. Ze vermeldt sensibilisering, de extra inzet op de handhaving, het bestuiversplan en de overheidsdiensten die het goede voorbeeld geven. Het is niet omdat een actieplan de agenda van de regering niet heeft gehaald dat onderdelen daarvan al niet kunnen worden uitgevoerd. Dat gebeurt in de praktijk namelijk wel. Deze resolutie zal volgens haar momenteel dan ook niets bijdragen. Haar fractie zal deze resolutie dan ook niet steunen.

2.5. Tussenkost van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts vindt het belangrijk om met de nodige nuance over een dergelijk thema te debatteren. Iedereen die pesticidegebruik kan vermijden, zal dat met alle plezier doen. Maar wie spreekt over een pesticidevrije wereld moet ook het debat aangaan over plagen, over ggo's, enzovoort. Er zijn redenen waarom men pesticiden gebruikt. Het is belangrijk dat men kijkt naar het oordeelkundige gebruik.

In de resolutie wordt eenzijdig de doelstelling aangegeven om het pesticidegebruik te halveren, zonder dat wordt onderbouwd hoe dat doel kan worden bereikt.

Ze stelt vast dat als bepaalde producten niet meer gebruikt mogen worden, die vaak vervangen worden door minder efficiënte producten waardoor men er meer of vaker van moet gebruiken.

Ze pleit voor nuance in het debat. Dit moet breder gaan dan louter het plaatsen van symbolen, want dat riskeert het debat en de vooruitgang te fnuiken. Verder onderzoek naar efficiënte pesticiden moet ook blijven ondersteund worden, inclusief de aandacht daarbij voor kleine teelten.

Ze geeft net als Freya Perdaens aan dat er al heel wat stappen zijn gezet en men denkt aan nog verdere acties.

Ook op Europees vlak is dit een aandachtspunt, bijvoorbeeld voor de productnormering. De Europese Commissie heeft het voorstel van verordening teruggetrokken nadat het Europees Parlement een geamendeerd voorstel van verordening heeft verworpen. Ook daar werden bedenkingen geuit. Ze vindt dat Vlaanderen ook moet opletten om een level playing field binnen Europa te bewaren. Als men samen realistische stappen voorwaarts kan zetten, dan zal ze die graag steunen, maar daarvoor zal een actieplan in overleg nodig zijn.

Ze concludeert dat verder moet worden ingezet op vooruitgang en debat hierover, maar voor haar hoeft dat niet op basis van dit voorstel van resolutie.

2.6. Tussenkost van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe sluit zich aan bij Freya Perdaens dat er al heel wat is gebeurd met het oog op een vermindering van het gebruik van pesticiden. Ook op Europees vlak beweegt er hierover het een en ander.

Ook Open Vld is grote voorstander om het gebruik van pesticiden op een realistische manier af te bouwen. Zij geeft aan dat er moet worden gekeken naar het optimaliseren van de doseringen en naar het verhogen van precisielandbouw met onder meer drones en spuitmachines. Door middel van meer innovatieve technieken, zoals bijvoorbeeld crispr, zijn er nog veel mogelijkheden om met minder

oppervlakte meer opbrengst te genereren of om gewassen immuun te maken tegen bepaalde ziektes. Daardoor zullen minder pesticiden nodig zijn. Ook in andere landen is men daarmee bezig.

2.7. Repliek van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege geeft aan dat er van pesticidereductie niets in huis zal komen, tenzij de commissie nu ook een duidelijk signaal geeft. Zij is er in de loop van deze legislatuur al meerdere keren over tussengekomen, maar er is geen actie ondernomen. Er is geen pesticideactieplan opgesteld. Het pesticidegebruik in de landbouw is niet verminderd.

Ze verwijst naar een decreet uit 2001 om bestrijdingsmiddelen op het openbaar domein te verbieden (*Parl.St.* VI.Parl. 2000-2001, nr. 611/6). Toen werd er door de pesticidelobby moord en brand geschreeuwd om aan te geven dat het onmogelijk was. Het is net door dat decreet dat men er in Vlaanderen in geslaagd is om het openbaar domein te beheren zonder bestrijdingsmiddelen.

Dit voorstel van resolutie is volgens Mieke Schauvliege een stap om te werken aan het gebruik van minder bestrijdingsmiddelen. Zonder decretaal initiatief blijven alle beweringen van iedereen die zegt voorstander te zijn van minder pesticidegebruik, gewoon praat voor de vaak. Ze stelt vast dat de N-VA, cd&v, Open Vld en het Vlaams Belang eigenlijk niet voor pesticidereductie zijn. En van Vooruit hoorde ze nog niets.

2.8. Tussenkomen van Freya Perdaens

Freya Perdaens beklemtoont dat ze in haar eerste tussenkomen al heeft aangegeven dat er al heel wat stappen worden gezet, zoals sensibilisering, extra inzet op handhaving, het bestuiversplan en de overheidsdiensten die het goede voorbeeld geven. Wanneer Mieke Schauvliege dan zegt dat er helemaal niets gebeurt, dan klopt dat dus niet.

2.9. Tussenkomen van Bruno Tobback

Bruno Tobback pikt in op de vraag van Mieke Schauvliege naar het standpunt van Vooruit. Hij wijt het aan de verkiezingscampagne dat men wellicht nood heeft aan duidelijke standpunten. Hij geeft aan dat hij het eens is met het voorstel van resolutie en dat mee zal goedkeuren.

2.10. Repliek van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege reageert op Freya Perdaens dat het net door het door haar vermelde decreet uit 2001 is dat de overheidsdiensten geen bestrijdingsmiddelen gebruiken. Freya Perdaens zegt dat er al heel veel gebeurt, maar Mieke Schauvliege raadt haar aan om eens rond te rijden op het platteland. Daar vallen volgens haar overal platgespoten bruine bermen te zien. Daar moet paal en perk aan gesteld worden door dit voorstel van resolutie dat voorstelt om tegen 2030 het gebruik van pesticiden met de helft te verminderen, en dat in de eerste plaats in natuurgebieden, waterwinningsgebieden en gebieden waar veel kinderen komen.

3. Stemming

Ter stemming gelegd wordt het voorstel van resolutie van Mieke Schauvliege, Staf Aerts, Tine Van den Brande, Chris Steenwegen, Johan Danen en Jeremie Vaneeckhout over een verdere beperking van het gebruik van pesticiden in de landbouw en het instellen van bufferzones ter bescherming van kwetsbare personen en plekken (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1479/1) verworpen met 10 stemmen tegen 3.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Steven COENEGRACHTS
Leo PIETERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BBL	Bond Beter Leefmilieu
crispr	Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats. Het beschrijft een belangrijk onderdeel van het bacteriële verdedigingsmechanisme tegen virussen
ggo	genetisch gemodificeerd organisme
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
Velt	Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
WWF	World Wildlife Fund for Nature (internationaal)